Rashi on Jonah
רש"י על יונה
merged
https://www.sefaria.org/Rashi_on_Jonah
This file contains merged sections from the following text versions:
-Sefaria vocalized edition
-sefaria.org

רש"י על יונה

Chapter 1

Verse 1

Verse 2

וּקְרָא עָלֶיהָ. אֶת קְרִיאָתִי:

Verse 3

לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה. יָם שְׁמוֹ תַּרְשִׁישׁ, וְהוּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ. אָמַר: אֶבְרַח לִי הַיָּם, שֶׁאֵין
הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּחוּץ לָאָרֶץ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: חַיֶּיךָ, יֵשׁ לִי שְׁלוּחִים כְּיוֹצֵא בְּךָ
לִשְׁלוֹחַ אֲחֲרֶיךָ וּלְהָבִיאֲךָ מִשָּׁם. מָשָׁל לְעֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח מִן רַבּוֹ וְנִכְנַס לְבֵית הַקְּבָרוֹת. אָמַר
לוֹ רַבּוֹ: יֵשׁ לִי עֲבָדִים כַּיּוֹצֵא בְּךָ לִשְׁלוֹחַ אַחֲרֶיךָ וּלְהָבִיאֲךָ מִשָּׁם. וּמָה רָאָה יוֹנָה שֶׁלֹּא
רָצָה לֵילֵךְ אֶל נִינְוֵה? אָמַר: הָעַכּוּ"ם קְרוֹבֵי תְּשׁוּבָה הֵם, אִם אוֹמַר לָהֶם וְיַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה
נִמְצָאתִי מְחַיֵּב אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין שׁוֹמְעִים לִדְבָרֵי הַנְּבִיאִים:
וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ. הִקְדִּים לָתֵת שְׂכָרָהּ, וְאֵין דֶּרֶךְ יוֹרְדֵי הַיָּם לָתֵת שְׂכַר הַסְּפִינָה עַד שְׁעַת
הַיְצִיאָה, וְהוּא הִקְדִּים. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁנָּתַן שְׂכַר כֻּלָּהּ:

Verse 4

חִשָּׁבָה לְהִשָּׁבֵר. נִדְמֵית כְּאִלּוּ הִיא נִשְׁבֶּרֶת:

Verse 5

הַמַּלָּחִים. בְּנֵי אָדָם הַמַּנְהִיגִים אֶת הַסְּפִינָה:
אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו. מִן שִׁבְעִים אוּמּוֹת שֶׁל עַכּוּ"ם הָיוּ שָׁם:

Verse 6

רַב הַחֹבֵל. שַׂר הַמַּלָּחִים, שֶׁאַף הֵם נִקְרָאִים חוֹבְלֵי הַיָּם, וּבְלַעַ"ז גוּבֶרְנִיי"ל:
מַה לְּךָ נִרְדָּם. מַה לְּךָ לִהְיוֹת נִרְדָּם? אֵין עַתָּה עֵת רְדֹם:
יִתְעַשֵּׁת. לְשׁוֹן מַחֲשָׁבָה, וְכֵן "עֻשְּׁתֹנָיו" (תהלים קמ"ו:ד), "וּמַלְכָּא עֲשִׁית" (דניאל
ד:ו):

Verse 7

לְכוּ וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת. רוֹאִים הָיוּ שֶׁאָר סְפִינוֹת הוֹלְכוֹת בַּיָּם בְּשָׁלוֹם וְשֶׁלָּהֶם מִשְׁתַּבֶּרֶת.
אָמְרוּ: בְּשֶׁבִיל אֶחָד מִמֶּנּוּ הוּא. כֵּן מָצִינוּ בְּפֶרֶק דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בְּשֶׁלְמִי. בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל מִי מִמֶּנּוּ:

Verse 8

הַגִּידָה נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי. לְמִי חָטָאתָ אֲשֶׁר בְּשֶׁבִיל כֵּן הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ:

מַה מְלַאכְתְּךָ. שָׁמָּא פָּשַׁעְתָּ בְּאוּמָּנוּתֶךָ:
וּמֵאַיִן תָּבוֹא. שָׁמָּא עַל אֲנָשִׁי אוֹתוֹ מָקוֹם נִגְזָרָה גְּזֵרָה אֲפִילוּ אֵין אַתָּה בָּהּ:
וְאֵי מִזֶּה עַם אָתָּה. שָׁמָּא עַמְּךָ טָמֵא:

Verse 9

Verse 10

מַה זֹּאת עָשִׂיתָ. לָמָּה עָשִׂיתָ כֵּן לִבְרֹחַ מִן מוֹשֵׁל כָּזֶה:

Verse 11

Verse 12

Verse 13

וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים. יָגְעוּ וְעָסְקוּ כְּחוֹתֵר בַּמַּחְתֶּרֶת:

Verse 14

בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה. בֶּעָוֹן שֶׁנִּשְׁלַח יָד בְּנַפְשׁוֹ:

Verse 15

Verse 16

וַיִּדְרוּ נְדָרִים. שֶׁיִּתְגַּיְּרוּ:

Chapter 2

Verse 1

דָּג גָּדוֹל. זָכָר הָיָה וְהָיָה עוֹמֵד בְּרֶוַח וְלֹא נָתַן לֵב לְהִתְפַּלֵּל. רָמַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַדָּג וְהֵקִיאוֹ לְתוֹךְ פִּיהָ שֶׁל נְקֵבָה שֶׁהָיְתָה מְלֵאָה עוּבָּרִים, וְהָיָה שָׁם בְּדוֹחַק וְיִתְפַּלֵּל שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר "מִמְּעֵי הַדָּגָה". (וַיְמַן ה׳. אוֹתָן ט״ז יָמִים שֶׁמָּסְרוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַמָּן, שֶׁלֹּא אָכְלוּ מ׳ שָׁנִים שְׁלֵימוֹת הַמָּן. זֶה לָקַח הַקָּבָּ״ה וּפְרָנֵס אֶת הַדָּג שֶׁלֹּא יְעוּכַּל יוֹנָה בְּמֵעָיו, וְגַם יוֹנָה אָכַל בְּתוֹכוֹ מִזֶּה הַמָּן. לָכֵן נֶאֱמַר וַיְמַן – אוֹתִיּוֹת י״ו מ״ן. וְכֵן וַיְמַ״ן קִיקָיוֹן שֶׁהָיָה אוֹכֵל ד׳ עוֹמְרִים, לָכֵן נֶאֱמַר ד׳ פְּעָמִים וַיְמַן. וּבְלָשׁוֹן יָוָן נִקְרָא מָן קִיקָא, וְעַל זֶה נֶאֱמַר קִי״ק יו״ן. סוד מישרים)

Verse 2

(ה׳ אלהיו שֹׁפֵט דִּין וְרַחֲמִים, זְכוּת אַבְרָהָם וְיִצְחָק. ממעי הדגה זֶה יַעֲקֹב. סוד מישרים):

Verse 3

מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי. מִבֶּטֶן הַדָּג שֶׁהוּא כִּשְׁאוֹל לִי:

Verse 4

כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ. כָּל נַחְשׁוּלוֹהִי דְיַמָּא, עַל שֵׁם שֶׁהַנַּחְשׁוֹל מְשַׁבֵּר וּמְפָרֵק אֶת הַיָּם:

Verse 5

וַאֲנִי אָמַרְתִּי. כְּשֶׁהִשְׁלִיכוּנִי אֶל הַיָּם: הִנְנִי מֵת וְנִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ
אַךְ. רָאִיתִי שֶׁקַּיְמַתַּנִי כָּל אֵלּוּ הַיָּמִים, יָדַעְתִּי כִּי אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:

Verse 6

סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי. יַמָּא דְסוּף תָּלֵי לְעֵיל מִן רֵישִׁי, שֶׁהֲרָאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַם סוּף
וְאֵיךְ עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ, שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי עֵינֵי הַדָּגָה כְּמִין שְׁתֵּי חַלּוֹנוֹת וּמִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה כָּל
מַה שֶּׁבָּיָם:

Verse 7

לְקַצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי. לְסוֹף מִדַּת הֶהָרִים הַקְּבוּעִים עַל הַתְּהוֹם יָרַדְתִּי:
"אֲנִי אָמַרְתִּי" הָאָרֶץ בְּרִיחָהּ בָּעֲדִי. כְּנֶגְדִּי לְמַעְלָה מִמֶּנִּי סָגוּר וְלֹא אֵצֵא לְעוֹלָם. בַּעֲדִי
כְּמוֹ "וְסָגַרְתִּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ" (מלכים ב ד:ד), וְכֵן כָּל בְּעַד שֶׁבַּמִּקְרָא "עוֹר בְּעַד עוֹר"
(איוב ב:ד) – אֵבֶר כְּנֶגֶד אֵבֶר.
לְעוֹלָם. מוּסָב עַל מַה שֶּׁאָמַר לְמַעְלָה: וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי, וַאֲנִי אָמַרְתִּי הָאָרֶץ בְּרִיחָהּ
סְגוּרִים בַּעֲדִי לְעוֹלָם:
וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי. אֲבָל כְּבָר רָאִיתִי כָּאן גֵּיהִנֹּם וּמִשָּׁם הֶעֱלִיתָנִי, וְהִנְנִי עַתָּה כְּנֶגֶד תַּחַת
הַהֵיכָל שְׁבִּירוּשָׁלַיִם, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: "אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ", "וַתָּבֹא אֵלֶיךָ
תְּפִלָּתִי אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ":

Verse 8

בְּהִתְעַטֵּף. בְּאִשְׁתַּלְהָיוּת, וְכֵן "בְּהִתְעַטֵּף נַפְשָׁם", וְכֵן "בַּעֲטֹף עוֹלֵל" (איכה ב:יא):

Verse 9

מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי שָׁוְא. אוֹתָן שֶׁעוֹבְדִים לְעַכּוּ"ם:
חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ. יִרְאַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּל חַסְדָּם וְטוֹבָתָם מֵאִתּוֹ יַעֲזֹבוּ, אֲבָל אֲנִי אֵינִי
כֵּן אֶלָּא בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה לָּךְ. כָּךְ תִּרְגֵּם יוֹנָתָן. וּפִרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּרְשׁוּ כְּלַפֵּי
הַמַּלָּחִים שֶׁעָזְבוּ חַסְדָּם שֶׁהָיוּ מְטִיבִים לְעַכּוּ"ם וְנִתְגַּיְּרוּ:

Verse 10

וְשׁוּעָתָה לַה'. נִדְרֵי שְׁלָמִים וְתוֹדָה אֲשֶׁלֵּם לְשֵׁם יְשׁוּעוֹת אֲשֶׁר לַה'. יְשׁוּעָתָה כְּמוֹ לִישׁוּעָתָהּ,
וְכֵן "קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ" (תהלים מד:כז) – לְעֶזְרָה שֶׁלָּנוּ:

Chapter 3

Verse 1

Verse 2

Verse 3

Verse 4

נֶהְפָּכַת. נֶחֱרָבַת. (וְלֹא אָמַר נֶחֱרֶבֶת כִּי נֶהְפָּכַת מְשַׁמֵּשׁ שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת, רַע וְטוֹב: אִם לֹא יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה – נֶחֱרָבַת, וְאִם יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה – אָז נֶהְפָּכַת. עַל אַנְשֵׁי נִינְוֵה קָאֵי שֶׁיַּהֲפְכוּ מֻרְעָה לְטוֹבָה וְיַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה. הג״ה דר״ע)

Verse 5

Verse 6

אַדַּרְתּוֹ. לְבוּשׁ יָקָרִיהּ:

Verse 7

וַיַּזְעֵק. צְוָה וְהִכְרִיז:
מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדוֹלָיו. מֵעֲצַת הַמֶּלֶךְ וּגְדוֹלָיו צְוּוּ לְהַכְרִיז:

Verse 8

וְיִקְרְאוּ אֶל אֱלֹהִים בְּחָזְקָה. אָסְרוּ אִמָּהוֹת לְבַד וְהַוְּלָדוֹת לְבַד. אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם אֵין אַתָּה מְרַחֵם עָלֵינוּ אֵין אָנוּ מְרַחֲמִים עַל אֵלּוּ:

Verse 9

מִי יוֹדֵעַ. עֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדוֹ יָשׁוּב:

Verse 10

וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים. נִתְעַשֵּׁת עַל הָרָעָה לָשׁוּב מִמֶּנָּה:

Chapter 4

Verse 1

וַיֵּרַע אֶל יוֹנָה. אָמַר: עַכְשָׁיו יֹאמְרוּ הָעַכּוּ״ם שֶׁאֲנִי נְבִיא הַשֶּׁקֶר:

Verse 2

הֲלֹא זֶה דְּבָרִי. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁאִם יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה לֹא תַּחֲרִיבֵם וְאֶהְיֶה שַׁקְרָן בְּעֵינֵיהֶם:

Verse 3

Verse 4

Verse 5

Verse 6

וַיְמַן. לְשׁוֹן הַזְמָנָה:
לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ. מֵחוֹם הַשֶּׁמֶשׁ:
קִיקָיוֹן. עֵשֶׂב הַגָּדֵל לְמַעְלָה בַּעֲנָפִים רַבִּים וּמֵצִיל, וְכָךְ שְׁמוֹ:

Verse 7

וַתַּדְ. הַתּוֹלַעַת אֶת הַקִּיקָיוֹן. בַּמָּקוֹם שֶׁיֹּאמַר לְזָכָר וַיַּדְ, יֹאמַר לְשׁוֹן נְקֵבָה וַתַּדְ:

Verse 8

חֲרִישִׁית. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַשֶּׁבֶת מַשְׁתֶּקֶת כָּל הָרוּחוֹת מִפָּנֶיהָ וְהִיא חַמָּה מְאֹד. וְכֵן
תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: שְׁתִיקָא:
וַיִּתְעַלָּף. פשמי״ר בְּלַע״ז:

Verse 9

Verse 10

לֹא עָמַלְתָּ בּוֹ. בַּחֲרִישָׁה וּזְרִיעָה וְהַשְׁקָאַת מַיִם:
שֶׁבֶן לַיְלָה. כְּמוֹ בֶּן לַיְלָה, לֹא גָדַל אֶלָּא לַיְלָה אֶחָד:

Verse 11

אֲשֶׁר לֹא יָדַע וגו׳. קְטַנִּים:
וּבְהֵמָה רַבָּה. בְּנֵי אָדָם גְּדוֹלִים וְדַעְתָּן כִּבְהֵמָה, שֶׁאֵינָם מַכִּירִים מִי בְּרָאָם: